קדש, מקדש רומי

עונת החפירות השנייה במקדש הרומי בקדש (ר' "חדשות ארכיאולוגיות" עו) נערכה בחודש יולי 1983 בהנהלתם של א' עובדיה, מ' פישר וי' רול מטעם המכון לארכיאולוגיה והחוג ללימודים קלאסיים של אוניברסיטת תל-אביב, ובהשתתפותם של מ' אביעם וא' אהרוני מבית ספר שדה הר מירון. מדד ג' סולר. בחפירה השתתפו מתנדבים וחברי החוג לארכיאולוגיה של בית-ספר שדה הר מירון. החפירות התנהלו בשלושה שטחים.

ההיכל. נחשפה בשלמותה האפסיס שבתוכה הוצב פסלו או תבליטו של האל. היא הוצמדה לקיר המערבי של ההיכל ונבנתה, כפי הנראה, בשלב בנייה מאוחר. ליד הגומחה נתגלו אבני בנייה קשתיות, שנפלו בעת שהתמוטטה ובאמצעותן ניתן לשחזרה.

הסטיו וחצר המקדש. נחשפו בסיסי עמודים נוספים של הסטיו וחלקו הצפוני של האדן. כמו כן נתגלה המשך ריצופה של החצר. צורת הנחתן של אבני הריצוף מעלה שהן היוו כעין "דרומוס"(כבש מרוצף) שקשר בין השער המזרחי של הפריבולוס לבין הסטיו ושימש כנראה כדרך התהלוכות הפולחניות. על גבי ריצוף החצר היו פזורים אלמנטים ארכיטקטוניים שונים, שאחדים מהם היו חלק מן האנטאבלאטורה של הסטיו: כרכובים מעוטרים, חוליות עמודים, עמוד מונוליתי שלישי (נוסף לשניים שנתגלו בעונה הראשונה), כותרת קורינתית מעובדת היטב מעוטרת בעלי קוציץ סורי תלת-מימדיים ועוד. בין היתר התברר שהעלייה למפתן המרכזי של ההיכל היתה באמצעות גרם מדרגות או כבש עץ שנשען על המפתן עצמו וחוזק, אולי, במסמרים, כעדות נקבים מרובעים בחלקה העליון של חזית המפתן.

הפריבולוס. בקירו המזרחי של הפריבולוס נחשף באופן חלקי שער הכניסה הראשי של המיתחם המקודש, שהוביל לחצר המקדש. במבנה השער הובחנו שלושה שלבי בנייה מן המאות הב' והג' לסה"נ. השער נבנה על ציר אחד עם הפתח המרכזי של ההיכל. לידו נחשפו, בין היתר, שתי כותרות אומנה קורינתיות, שניתן לייחסן למאה הג' לסה"נ על פי עיבודם וסגנונם של עלי הקוציץ.

נמסר על ידי א' עובדיה, מ' פישר וי' רול